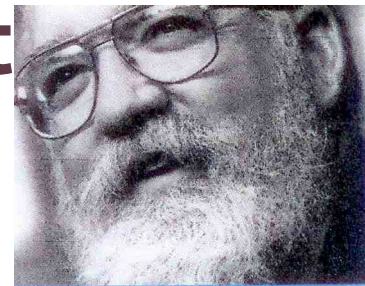

Daniel Dennett

Agrap

ny

2. rész

Daniel C. Dennett filozófiai életéről elmélkedik ebben az epizódban, attól kezdve, hogy megkapta első tudományos állását a Kaliforniai Egyetemen, egészen 2003-ig.

UA Kaliforniai Irvine Egyetem tökéletes helyszín volt számomra, hogy tanuljak egy kis filozófiát. Végül is, az egyetemi kurzusaimon kívül nem volt komoly képzésem a

filozófia. (Ebben a tekintetben, ha másban nem is, olyan vagyok, mint Quine, aki a Harvardon doktorált filozófiából, névlegesen a White feje alatt, de valójában, mint egyszer elmondta nekem, szinte teljesen autodidakta módon. Tanári pályafutását azután kezdte, hogy nehezen vett fel filozófia kurzusokat). Soha nem voltam még tanársegéd sem, és most én leszek a tanársegéd, én tervezem és tanítom az összes kurzusomat, és nekem is lesznek tanársegédek - ez a kilátás egyszerre izgatott és rettegéssel töltött el. Vajon a tanársegédek átlátnának rajtam, és feljelenthetnének, mint a m. imposztort? Én voltam Melden egyetlen kinevezett tanára abban az 1965-ös első tanévben az UCI-n, és rám bízta a teljes egyetemi tananyag tanítását, eltekintve az etikától, amelyet saját magának tartott fenn. (A csodálatos E. J. Lemmont az én első évem alatt nevezték ki, és azonnal jött, hogy logikát tanítson, de szívrohamban meghalt, mielőtt elfoglalta volna a helyét). Tanítottam ókori, középkori és újkori, epistémológiai és metafizikát, a második évben pedig egy szemináriumot Anscombe-ról és Hilary Putnam-tól. Begyömöszöltem az Aristotelt, Augustinus, Anselm és Kant és a többiek, valamint a könnyebben hozzáférhető szekundáris források, és st. lyed egy-két agyagot a lelkes, de járatlan diákjaim előtt. Elgondolkodtam azon, hogy mit kellett átadnom, de remélhetőleg a vadonatúj szövegek iránti őszinte izgatottságom kárpótolta a naivitásom és egyszerű ignoranciám, amivel megszólítottam őket.

Az volt a célom, hogy a doktori disszertációm cikkeké és a könyvvé alakítsam. Az első fejezetet átdolgoztam, és elküldtem folyóiratcikkként. Egy tucat beküldés: egy tucat elutasítás, és a kettő között sok visszaigazolás. Aztán Wilfrid Sellars, a *Philosophical Topics* szerkesztője írt nekem egy kedves levelet, amelyben azt írta, hogy nagyon érdekli a vázlat, amit elküldtem. Szerinte jó lesz, ha tisztázok néhány homályos pontot. Egy héten belül elküldtem neki egy pontosított változatot, mire visszaírt, hogy most, hogy világos, mit csinálok, szerinte nem publikálhatom. Még néhány elutasítás. Mind feladtam ezt a fejezetet, és több más projektbe is belekezdtem, nagyobb siker nélkül. Talán mégsem sikerült volna filozófusként érvényesülnöm.

Az egyik agyag Julian Feigl, az UCI mesterséges intelligencia kutatója berontott az irodámba Hubert Dreyfus hírhedt, a RAND agytrösztnek írt feljegyzésének másolatával, "Alkímia és mesterséges intelligencia" címmel. Mihez kezdtem vele? Elolvastam, és azt mondtam, hogy alapvetően nem értek vele egyet. "Írja meg a cáfolatát, kérem, és tegye közzé." Miért ne? Megírtam a "Gépi nyomok és protokolláris kijelentések" címűt, és azonnal meg is jelent a *Behavioral Science*-ben (1968). Ez volt az első publikációm - és megkezdődött a karrierem a mesterséges intelligencia filozófusként. Id

Alan Ross Anderson pio neering antológiája, a *Ninds and Machines* már vonzott a területre, és Irvine-ban találtam egy kis csoport AI-kutatót, akik meghívtak, hogy csatlakozzam hozzájuk. Allen Newell átjött a városra, hogy előadásokat tartson. Élénk beszélgetésbe elegyedtem velem, és megragadott. Más Irvine-i kollégák, különösen a pszichobiológus James McGaugh, akinek feltűntek az idegi rendszerekben való tanulás elméleteivel kapcsolatos ismereteim és érdeklődésem, szintén élénk érdeklődést mutattak a továbbképzésem iránt, és rávettek, hogy gondolkodjak a munkájukról.

A problémáim. Filozófus kollégáim sem szégyenlősködtek, amikor az oktatásomról volt szó. Joe (Karel) Lambert kísérleti pszichológus volt, mielőtt a logika felé fordult, és ő volt a skinneriánus behaviorizmus nagy tudású és leleményes védelmezője, aki gyorsan kilyukasztotta felszínes ismereteimet, és az orrom alá dörgölte a kísérleti irodalmat, nem csak Skinner és ideológustársai, hanem a mifistóit.

1967 nyarán elküldtem a disszertációm egy átdolgozott változatát.

A híres Routledge & Kegan Paul sorozat, a *The International Library of Philosophy and Scientific Method* (A filozófia és a tudományos módszer nemzetközi könyvtára) című kötethez. Ez a könyvsorozat, piros borítóval és sárga védőborítóval, tartalmazta a legtöbb kedvenc filozófiai könyvemet: Wittgenstein *Tractatus*, Smart *Philosophy and Scientific Realism* és Sellars *Science, Perception and Reality* című műve például. Egy év telt el anélkül, hogy az új szerkesztő, Teel I. Oncle rich, aki átvette az új szerkesztőséget, egy szót sem szólt volna.

A.J. Ayer-től. Nem mertem felborítani az almáskocsit azzal, hogy panaszkodtam a válaszképtelenségére. Végül, amikor tudtam, hogy 1968 őszén Oxfordba megyek egy negyedéves szombati szabadságra, írtam egy félénk megkeresést Honderichnek, aki felfedezte, hogy a kéziratot elvesztette a bíró, akinek elküldte. Honclerich visszaszerezte, elolvasta, és azonnal elfogadta, amíg az átdolgozásra nem került sor, amit sietett befejezni, hogy a szerző Oxfordban befejezze. J a mennyben volt. De még mindig nem tudtam beszélni róla más philo sophistáknak.

Az én problémám az volt, hogy az én megközelítem az elmefilozófia akkori standard kérdéseihez túlságosan excentrikus, túlságosan különös volt ahhoz, hogy könnyen be tudjak kapcsolódni egy vitába. Amikor valaki megkérdezi, hogy min dolgozol, általában nem tudod őket sarokba szorítani, mert pár órán keresztül zaklatni őket a projektedről, és nem tudnék elképzelni szerényebb keretelési munkát. Miután írtam a disszertációm első fejezetének publikálására tett kísérleteim megmutatták, hogy az első gondolatokat, amelyeket át kellett adnom, minden bizonnyal félreértették - fél tucat változatban már félreértették a terület legjobb elmefilozófusai közül néhányan. Így aztán nagyon magányos és bizonytalan filozófus voltam az első néhány évben az Irvine-nél, és több boldog órát töltöttem al- vagy pszichobiológiai beszélgetésekkel,

mint filozófiával. Annak ellenére, hogy Quine és Ryle tanítványaként feltételezhetően kiváló származású voltam, kívülállónak éreztem magam, egy sötét lónak, akire valószínűleg nem szabad fogadni.

2008. szeptember/október - Filozófia *Most* 21

on. A kézirat Honderich általi elfogadása és további felkérése, hogy írjak egy esszét a szabad akaratról ("Mechanizmus és felelősség", amelyben bevezettem a szándékos álláspont és a szándékos rendszerek terminológiáját) azonban új önbizalmat adott nekem. Kezdem aszisztálni a filozófiai tanszéken nagyon heves és kissé harcias kollégáimmal. Joe Lambert, Gordon Brittan, Stan Munsat, Jack Vickers és én.

részt vett a ' a senunar on Hintikka *Tudás és hit című könyvében*, amelyben a szándékos

Úgy találom, hogy a tudomány élvonalbeli ötletei jellemzően szebbek, gyönyörködtetőbbek a szemlélődésben, mint a legtöbb ötlet, amit én

találkozás a filozófiai folyóiratokban'

álláspontja az első változatban. Mindannyian rám ugrottak, kivéve Vickers-t, aki azonnal látta, mire készülök, és bátorított, hogy kitartsak. (A szándékos álláspont az a stratégia, amely egy tárgyat ágensként értelmez, mint hitekkel, vágyakkal és racionalitással rendelkező ágens. Az intencionális álláspontot felvehetjük egy emberrel, egy állattal, egy termostáttal szemben - amely "akar" egy bizonyos hőmérsékletet fenntartani, és rendszeresen frissíti a "hitét" arról, hogy mi az aktuális hőmérséklet - vagy, ami még érdekesebb, egy sakkozó számítógéppel szemben, amely "ismeri" a szabályokat, igaz "hiedelmei" vannak a táblán lévő bábuk helyzetéről, és "nyerni akar"). Egy későbbi közös szeminárium, Jerry Fodor *Psychological Explanation* című könyvének olvasása még zajosabb volt. Emlékszem, hogy megrémítettük a végzős hallgatókat az egymás elleni kíméletlen támadásainkkal, örömmel támadtuk a feltételezett következtelenségeket és butaságokat, és időnként még gúnyolódásig is eljutottunk. Valójában azonban nagyon tiszteltük és szerettük egymást, így bár rossz példát mutattunk, nem ártottunk egymásnak, sőt, sikerült néhány igen jó filozófiát is megizzasztanunk a fehéren izzó kemencénkben.

Amikor 1969-ben megjelent a *Content and Consciousness* című könyvem, az UCI felterjesztett a korai kinevezésemre, és megkérdezte, hogy ki legyen a könyv bírálója. Quine-t, mondtam, mivel tudnom kellett, hogy tetszik-e neki vagy sem, és itt volt az egyetlen biztos esélyem, hogy rávegyem, hogy elolvassa. Ő volt a könyv első olvasója a szerzőn és a szerkesztőn kívül, és tetszett neki, eltekintve a kínos ténybeli hibáktól ("Giorgone" azt jelenti, hogy Big George, nem pedig Little George; "Ponce de Leon volt az, nem pedig de Soto, aki az Ifjúság Forrását kereste") Több mint egyharmad századdal később úgy vélem, hogy különös metódusaim szépen megtérültek ebben az első könyvben. Olvasásom átöröklését jelentő pozíciót biztosítottam, amely az évek során figyelemre méltóan tartósan és termékenyen bizonyult. Azóta is boldogan forgatom a kurbli, apró kiigazításokat teszek a védekezésben, és egyre több és több utódötletet generálok, amelyek mind megmutatják az őseiket: Én vagyok az, amit akkor kapunk, ha Quine-t és Ryle-t keresztezzük, és hozzáadunk egy kis kognitív tudományt.

Az UCI-nál eltöltött hat év alatt soha nem tartottam előadást

miközben meglátogattuk a bostoni rokonainkat a Chris011-asban. A Tufts Egyetem [Massachusettsben] néhány hónappal később, 1971-ben hívott, és én válaszoltam. Soha nem bántam meg. Több mint harminc éven át Hugo Bedau és az általa a Tuftsban összeállított vidám csapat magas színvonalú, tisztességes, frakciómentes, támogató és tisztességes tanszék volt. A vizálykodó filozófia tanszékeken dolgozó barátaim örökös morgásai és nyögései alapján ítélve

a világ körül, I úgy vélem, hogy megkíméltem magam a főmúridőben eltöltött több ezer óranyi diszt: t: racionális töprengéstől és ellentörténettől - elég ti. me, hogy több könyvet írjak. A tanítással

sehol Kaliforniában. Az első meghívást 1970 decemberében kaptam a Princetontól, és az "Intentional Systems" című előadást tartottam egy ijesztő hallgatóságnak, köztük Alonzo Churchnek, Donald Davidsonnak, Dick Rortynak, David Lewisnak, Tom Nagelnek és az összes többi hallgatónak. Tetszett nekik; a vita jól sikerült, és úgy döntöttem, hogy keletre kell költözni, ahová úgy tűnt, hogy ott van az akció. Susan és én is Maine-ben nyaraltunk gyerekkorunkban, és vettünk egy farmot Blue Hillben, Maine államban,

egy olyan tanszéken, ahol nem volt PhD-program, megkíméltem magam attól a szorongató fáradságtól is, hogy középszerű végzős hallgatókat vigyek át a célvonalon és a tanszéki állásokba. Még a legjobb PhD-iskolákban is akad jó néhány problémás disszertáló, és bizonyára nekem is lett volna mit teregetnem. 1986 óta abban az irigylésre méltó helyzetben vagyok.

havin g, a Center for Cognitive Studies, egy finanszírozott disszertáció ösztöndíj vagy posztdoktori ösztöndíj odaítélésére, de csak akkor, amikor akartam, és az almmi e pozíció bőségesen igazolta a megítélésemet-

Ki mondta, hogy a filozófiának nincs praktkális haszna?

ment. A Kognitív Tanulmányok Központja volt a Tufts válasza arra az egyetlen komoly költözési gondolatomra, amikor Wilfrid Sellars nyugdíjba vonult, és Pittsburgh felajánlotta nekem a tanszékét. A

éves ösztöndíj egy általam választott munkatárs/diák számára, a Tufts csökkentett tanítási terhet, irodai segítséget és egy adminisztratív költségvetést adott, amely enyhítette a terhet, amelyet a tanszéki költségvetésre helyeztem. Ez a bázis több időt biztosított számomra, mint amennyire szükségem volt - ez az egyetlen olyan árucikk, amely korlátozottan áll rendelkezésre, függetlenül attól, hogy mennyire gazdag vagy.

A 70-es években még több mesterséges intelligenciát és pszichológiát tanultam, és számos olyan tanulmányt írtam, amelyekről úgy döntöttem, hogy nagyobb hatást gyakorolnának, ha gyűjteménybe gyűjteném őket. Éppen amikor kiadó után akartam nézni, meglátogatott egy elegáns és bájos házaspár, Harry és Betty Stanton, egy új kiadói vállalkozás, a Bradford Books alapítói. Harry veterán szerkesztő volt, aki nagy kiadóknál szerzett tapasztalatokkal rendelkezett, és saját maga akart magas színvonalú könyveket kiadni - a vermonti síparadicsomban lévő házukból! Ráakadt arra az általános területre, amit hamarosan kognitív tudománynak fognak nevezni, és egy MIT látogatásakor Noam Chomsky és Ned Block azt mondta neki, hogy velem érdemes lenne beszélni. Tetszett a Stan Toonék ajánlata, és átadtam nekik a gyűjteményemhez összeállított papírköteget, mondván, hogy kiadnám náluk, ha a könyvet többféleképpen, szöveg és papírkötésben is kiadják, és vétőjogot adnak nekem a papírkötés ára felett. Helytelenítettem a felhárborító árakat, amelyeket az egyetemi kiadók kértek a könyveikért, és azt akartam, hogy ez a könyv azonnal elérhető legyen a diákok számára elfogadható áron. Annyira biztos voltam benne, hogy ez egy jó ötlet, hogy hajlandó voltam fizetni érte a lemondott az első 3000 példány után járó jogdíjról - ez több, mint amennyit a legtöbb filozófiai könyv elad. Mérlegeltek és tanácskoztak Kitchersékkal, akik akkoriban a Vermonti Egyetemen tanultak (a síházukhoz legközelebbi jó filozófusok), és beleegyeztek.

Mivel Harry nagy feltűnéssel akarta elindítani a hátsó országbeli kiadói tevékenységét, ügyes reklámkampányt dolgozott ki Edward Gorey-rajzokkal és szórakoztató szórólappokkal; és amikor 1978-ban megjelent a *Bmimtorrns*, a kognitív tudományt alkotó összes terület figyelmét felkeltette. Hamarosan Stantonék legfőbb problémája az volt, hogy a Bradford Books leendő szerzőitől érkező kéziratok áradatával foglalkozzanak. De aztán Harry rákos lett, és bár a betegséget hamarosan már jobban kézben tartotta, fel kellett adnia azt a tervét, hogy a Bradford Books önálló cég maradjon. Az MIT Press megvásárolta az impresszumot, és felvette Harryt és Bettyt szerkesztőként.

tors, és folytatták, hogy uralják a kognitív tudományok publikálását.

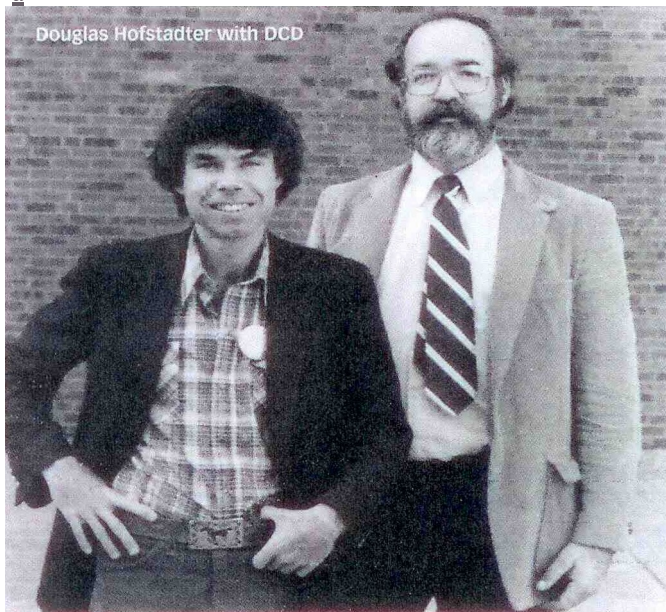
Évtizedek óta, különösen a filozófiai oldalát.

Az egyik mellékes előnye számomra az volt, hogy ahogy egyre ismertebb lettem a kutatók körében ezeken a területeken, úgy találtam, hogy hajlandóak, sőt lelkesek voltak arra, hogy az informátoraimmá váljanak. Az évek során felbecsülhetetlen értékű oktatói képzést gyűjtöttem össze a nyelvészet, az AI, a pszichológia, az idegtudomány és az evolúciós biológia vezetőitől. Általában azt várták, hogy egy filozófus önelégülten

nem ismeri a területüket, így az a kevés, amit tudtam, általában kellemesen meglepte őket, és arra ösztönözte őket, hogy még többet tanítsanak nekem. Korán felismertem, hogy a természettudósok, bármennyire is nyersnek és elutasítónak tűnnek a filozófiával szemben, általában arra törekszenek, hogy megválaszolják a Nagy Kérdéseket, vagy legalábbis hozzájáruljanak a válaszokhoz. Ha egy diplomatikus és nyitott filozófus megtanul valamit a területükről, és átveszi őket.

komolyan, figyelmen kívül hagyva a triviális dolgokat - a filozófiai szakzsargon félreértését, a megfogalmazás na "ivétáit és az awk ward mozdulatokat - filozófiai meglátások bőséges tárházát nyújtják, amelyek csak egy kis fordításra és kiigazításra szorulnak.

Emellett - és ezt akár nvíltan is mondhatom - úgy találom, hogy a

A tudomány élvonalbeli elképzelései általában szebbek, kellemesebb elgondolkodni rajtuk, mint a legtöbb elképzelés, amit én

filozófiai folyóiratokban. \Ve filozófusok hajlamosak oda-vissza vándorolni egyfelől a görcsös, szemellenzős, rágcslós gyakorlatok, másfelől a grandiózus, de félkész víziók reklámjai között. Az a tény, hogy a tudósok által csiszolt fejszékéről be lehet mutatni, hogy igazuk van vagy nincs, gyakran elég gyorsan, olyan súlyt és élességet ad nekik, amit a filozófiai fejszék ritkán érnek el. Így a filozófus szerepéről alkotott elképzelésem fokozatosan alakult át, egyre inkább abba az irányba, hogy fogalmi tisztázást és alátámasztást nyújtson a tesztelhető, empirikus, tudományos teóriáknak. Ez volt persze Quinc nézete is; de neki nem sok alkalma volt arra, hogy ebben az irányban filozofáljon.

Az 1979-80-as évet a Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences-ben töltöttem Palo Altóban, egy hatfős csoport tagjaként, amely John McCarthyval dolgozott a mesterséges intelligencián és a filozófián. Annak ellenére, hogy a jelenlévőknél (McCarthy, Patrick Fayes, Zenon Pylyshyn és Robert Moore) aligha lehetne négy, a filozófiához jobban értő AI-kutatót találni, vagy két, John Haugelandnál és n á l a m jobban értő filozófust, gyakran beszélgettünk egymás mellett anélkül, hogy észrevettük volna, és csak az év végén jöttem rá végre, hogy mi foglalkoztatja ezt az AI-bandát. Az interdiszciplináris kommunikációnak sok buktatója van, amelyek többségébe beleestem, és később megtanultam elkerülni őket. Gyakran összerezzenek, amikor azt látom, hogy a filozófusok bátran nekirontanak az interdiszciplináris harcnak, és olyan szavakat mondanak, amelyek a filozófiai szemináriumokon jól működnek, de garantáltan irritálják, félrevezetik és zavarba hozzák a nem filozófus hallgatóságot.

Abban az évben keményen dolgoztam egy hosszú dolgozaton

is, amelyet az előző évben kezdtem el Bristolban, ahol Steve Stich és én Ful bright Fellows voltunk egy Andrew V/oodfield által összeállított filozófiai és pszichológiai csoportban. Stich és én azt reméltük, hogy együtt dolgozhatunk

kérdéseket, de általában türelmetlen azzal, ahogyan a filozófusok ezeket a kérdéseket tárgyalják. A filozófiai munkáról alkotott nézete szerintem időnként téves, de nem minden esetben; és úgy találtam, hogy én

Valaki nem igazán hitt a félszívű védekezésemnek.

a mi tündiómáink közül sokan. A filozófiai konferencián néhány nagy rakás filozófiai zűrzavarának kezelését indokló Mowlt Everest ("mert ott van") egyre kevésbé tetszett nekem, és egyre több lett az alternatív út a szerintem filozófiai zsákutcák megkerülésére.

,Itt reactive. Elég világosan láttam, hogy ha hátat fordítok néhány filozófiai kérdésben, azok, akik részt vesznek bennük, megfelelő módon hátat fordítanak nekem, de a sorsot hajlandó voltam elviselni. "Bármilyen balszerencse árán is, képes leszek arra közelebb, hogy az én játékaikat is játsszák, akárcsak a sajátjukat.

Az egyik szerző, akit Hofstadter megismerttetett velem, Riccardi Dawkins volt, és én a rabja lettem annak a fajta gondolkodásmódnak, ami a kortárs evolúcióelméletben folyik. Ilyen t,Intalizáló módok, ilyen gyönyörű mozdulatsorok, amelyek kristálytisza lépésekben vezetnek el egészen a molekulától a molekuláris fejlődésig.

cu lesto Meaning 'I had long had been an buzgó, ha teljes mértékben amatőr voltam.

teur Darwinian. Most kezdtem el képezni magam a finomabb pontokon, George Williams, John Maynard Smith, William Hamilton, Robert Trivers és mások munkáit tanulmányozva.

Az egyik első dolog, ami megdöbbentett engem - ahogyan az övéit is megdöbbentette...

amikor belekerülnek ebbe az irodalomba - volt, hogy a korábbi fő informátorom Matt Eers Darwinian, Stephen Jay Gould (a

AZ ELMÉLET

I

kötete, *A tudat I* (1981), nagy sikert aratott. Megváltoztatta az életemet.

Hofstadter az egyik legmélyebb, legötletesebb gondolkodó, akivel valaha találkoztam. A nagy filozófiai

Doug Hofstadter (aki egyébként Doug Hofstadter unokatestvére volt, aki bemutatott minket), súlyosan félreprezentálta azt az evolúciós elméletet, amellyel nem értett egyet a munkájában. Részt vettem az evolúcióról és megismerésről szóló szemináriumán, az elsőn, és olyannyira aggasztónak találtam, hogy a

Próbáltam rábeszélni, hogy adjon többet.

a neki annyira nem tetsző nézetek egyenesletes bemutatását, de hiába. J nem bírta tovább folytatni a szemináriumot, de baráti viszonyban maradtunk, és ő is és Dawkins is mindkettőjüket

a filozófia és a fejlődés témakörében tartott Tufts-i szemináriumomon. Gould azonban nem volt hozzászokva ahhoz, hogy úgy kérdezzék, ahogy a Tufts-i diákjaim kérdezték őt. Kétségbeesett és

vágja le az osztályt. A diákjaim megdöbbentek, és tudni akarták, hogy jól csinálták-e.

Mondtam nekik, hogy soha életemben nem voltam még büszkébb a Tufts diákjaira. Ezután, bár Could és én még mindig korlátlisak voltunk - mert a memo rab le televíziós sorládszalban, amelyet Hollandiában készítettek

„-l. Dicsőséges Affidem - a fal

leereszkedett köztv, ee n minket.

A közepétől 1980-as évek, a figyelmem volt elvileg között egyrészt az evolúciós biológia, másrészt a kognitív tudomány. Mióta a

igőzőbbnek és gyümölcsözőbbnek és tudományos ismeretanyaggal -, ka is sokkal izgalmasabbnak és nra. n, hogy klónozzák a

hogy elengedem a filozófiai szót, ekkel dolgozom együtt. Elkezdem Kinsszel, a

y első kézből lásson néhányat azokból áltam figyelembe venni az én

kell megküzdeni, akkor nem is érdemes elolvasni. Gyanítom, így akarják bebizonyítani maguknak, hogy képzett szakemberek: van valami, amit a képzetlen emberek egyszerűen nem tudnak: megérteni egy pruloszofikus könyvet.

a tudatosság felülvizsgált elmélete. Amikor a pszichológus Nick Humphrey velem dolgozott, bemutattam őt a lin guista Ray Jackendoffnak, és mi négyen rendszeresen találkoztunk, hogy megvitassuk a különböző tudatossági projektjeinket. Négy különböző irányból érkezve, különböző módszerekkel, stílusokkal és törekvésekkel, mégis jó csapatot alkottunk.

Soha nem tudtam volna megírni a *Consciousness Explained* (1991) segítségük nélkül, ahogyan az *Oarwell* \\ *Veszélyes ötletet* (1995) sem tudtam volna megírni olyan evolucionisták segítségével, mint Richard Dawkins, David Haig, Ernst Mayr, E.O. Wilson és Steve Pinker. Mindkét könyv bizonyos értelemben a filozófia horgai; de mindkettő arra is törekszik, hogy közvetlenebbül járuljon hozzá a tudományhoz azáltal, hogy konkrét empirikus elméleteket véd, a tudatról, az evolúcióról, és az elmúlt évtizedben energiáim nagyobb részét arra fordítottam, hogy ezeket az elméleti fejlesztéseket az e területeken dolgozó emberekkel együtt folytassam, mint arra, hogy filozófusokkal dolgozzak.

Mindkét könyvben egyébként egy olyan stratégiát követtem, amelyet évek óta olyan barátokkal vitattam meg, mint Steve Tarn, a *Behavior and the Mind Sciences* alapítója és szerkesztője, aki olyan kiváló interdiszciplinárius, amelyet csak találni lehet. Az én szakterületemen, amikor szakértők szakértőkkel beszélgetnek, a legrosszabb faj: pas a túlterjeszkedés, ami sértő - így a szakértők rutinszerűen a tévedés oldalára állnak.

Az eredmény az, hogy miközben a szakértők lenyűgözik egymást, hajlamosak egymás mellett beszélni, különösen interdiszciplináris kontextusban. A gyógy mód, feltételezhetően, az, hogy a szakértők a kezdőkhöz intézik a beszélgetésüket, miközben szakértő társaik "kihallgatják" őket. Ez az elemi szintű explication-nak van egy szülszövege, míg az onló ki ng szakértők zavartalanul profitálhatnak egy olyan beszélgetésből, ami p. ez a megfelelő szinten van, ami valójában éppen megfelelő. A szakkönyveim hivatalosan a közmondásosan művelt laikus közönségnek íródtak, és sokan ezek közül a hallgatók közül úgy találják, hogy némi küzdelemmel, de jól tudják követni az érveket. De nem ők az igazi célcsoportom. A filozófia, a kognitív tudományok, az evolúcióból és más területek szakértőinek írok, olyan kifejezésekkel, amelyeket könnyen megérthetnek. Azt hiszem, közülük csak néhány filozófus húzza fel az orrát erre a trükkre. Ezek a filozófusok még mindig abban a

Amikor először olvastam Descartes-t, elsőéves főiskolási koromban, erősen megütközött bennem, hogy az ő elképzelése az énről, mint *11-es cogitáls-ról*, a szándékos cselekvés és az összes fontosság forrása - csakis tévedés lehetett, méghozzá óriási tévedés. A gondolat, hogy a szabad akarat és a felelősség egy ilyen metafizikai, *11 si ngu la ri ty w, ls, T t hou ht*, preposte rous. Így hát kezdettől fogva a szabad akarat híve voltam, meggyőződéseim, hogy így vagy úgy, de össze kell tudni egyeztetni a szabad akaratról szóló hagyomány legalább egy nagyvonalú részét - a szabad akaratot, amit érdemes akarni - azzal az emberi ténnyel, hogy mi, ahogyan mostanában szívesen mondom, több millió agyatlan robotból állunk, és semmi másból. Amikor 1983-ban Oxford meghívott a John Locke Lectures előadására, elég jó helyzetben voltam ahhoz, hogy a témával kapcsolatos különféle reflexióimat egybegyűjtsem. Az eredmény az *Elbow Room* (1984) lett.

Többször is részt vettem az oxfordi Locke-előadásokon, mind *1ként*, mint egyetemi hallgató, mind pedig mint látogató, és ismertem a hagyományt: az amerikai professzor, aki az előadásokat tartja, azzal a szándékkal, hogy Oxfordban demonstrálja magas fokú technikai szakértelmét és fejlett filozófiai tudását, olyan nehézségekkel teli előadássorozatot olvas fel, amelyet csak a legbátrabb és legbátrabb hallgatók tudnak.

\fátyolos szakértők követhetik. A *ndience* csinál egy Zeno, *hal v ing a popubtion e,1ch hét - vagy rosszabb -*, hogy mire lec ture hat gördül körül, néhány *grndu, lte* diák kell *dragooned*, hogy üljön a majdnem üres *h, lll*, hogy ne hozza zavarba az előadó. Úgy döntöttem, hogy másképp fogok eljárni, és mindent megteszek azért, hogy az előadásaimat még a nem filozófusok számára is hozzáférhetővé tegyem, akik esetleg *ittendők* lennének. Az eredmény az volt, hogy mind a hat előadáson csak állóhely volt.

f fizetett *,l* árat, természetesen. Egy kiváló oxfordi filozófus *,-mint* hallották, amint távozásakor azt mondta, hogy *d lll uled*, ha tanulhatna valamit valakitől, aki hétről hétre ilyen hordákat tud vonzani. Ez a hozzáállás azóta felerősödött és elterjedt egyes filozófiai körökben, mivel folyamatosan növelem *lll* nem filozófiai *ll* közönségét, ezzel meggyőzve több mint *lll* *,l* kevés filozófust, hogy *én; lll* nem csinállok semmi megfontolandó dolgot. rájöttem például, hogy meg kell húznom a komoly *,nd* eredeti érveket a *Dlrrwll',f Drmgr:rou.r ldr:ff* és *Kinds o(Afinds and rest, ltc tll em folyóiratcikkekben*, hogy a szakértő filozófusok *p,ly* figyelmet fordítsanak rájuk.

Ez nem *,l* rossz megállapodás: mialatt a szakértők a csak filozófusoknak szóló háziiparukban őrlődnek, a graduális képzés alatt álló diákjaik szorgalmasan olvassák a könyveimet és cikkeimet, *llld* elsajátítanak egy nagy adagot, ami mellettük áll, amikor belépnek a doktori iskola *dal-k* sátrani malmaiba. Az olyan fogalmak, mint a személyiség/szubsztancia szintű megkülönböztetés, a népi pszichológia és a

i ntu i tio n szivattyú jó hasznát veszik, anélkül, hogy tulajdonítanak, *,ll o ng az inten tion, l] stance és design stance*, az én mint *,l* narratív súlypont, és a *C, l rtesi, lll* színház, és még sok más. szembetűnőbb Dennett-i fogalmakkal. Ryle-nak igaza volt: a fej-fej melletti érvelő harc - definíció, cáfolat és cáfolat - nem az egyetlen módja a filozófiai gondolkodás befolyásolásának, sőt nem is a legjobb.

© PROF. DANIEL C. DENNETT 2008

Dan Dennett a Cemerfor Cognitive Studies társigazgatója és az *Allsti ll B. Fletcher* Filozófiaprofesszor a Tuisi Egyetemen. Legutóbbi könyve: *Breaking the Spell* (Viking, 2006).